

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr.158g/2019

privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi
din articolele 330² și 352¹ din Codul penal

CHIȘINĂU

5 decembrie 2019

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dlui Vladimir ȚURCAN, *președinte*,
dlui Eduard ABABEI,
dnei Domnica MANOLE,
dlui Nicolae ROȘCA,
dnei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dnei Eugenia Mîța, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea depusă pe 5 septembrie 2019,
Înregistrată la aceeași dată,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând pe 5 decembrie 2019 în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolele 330² și 352¹ din Codul penal, ridicată de către dl Oleg Melniciuc, parte în dosarul nr. 1-874/2018, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională, pe 5 septembrie 2019, de către dl judecător Sergiu Stratan de la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Pe rolul Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, se află cauza penală de învinuire a dlui Oleg Melniciuc de comiterea infracțiunilor prevăzute de articolele 330² [Îmbogățirea ilicită] și 352¹ [Falsul în declarații] din Codul penal.

4. În cadrul ședinței de judecată dl Oleg Melniciuc a solicitat ridicarea excepției de neconstituționalitate a textelor „valoarea acestora depășește substanțial mijloacele dobândite” din articolul 330² și „inclusiunea intenționată a unor date incomplete sau false, neinclusiunea intenționată a unor date în declarația de avere și interese personale” din articolul 352¹ alin. (2) din Codul penal.

5. De asemenea, dl Oleg Melniciuc a solicitat exercitarea controlului constituțional asupra aplicării prevederilor articolelor 330² și 352¹ alin. (2) din Codul penal cu referire la tragerea persoanei la răspundere penală înainte de efectuarea unui control de către inspectorul de integritate din cadrul

Autorității Naționale de Integritate în conformitate cu procedura prevăzută de Legea nr. 132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate.

6. Prin încheierea din 29 august 2019, instanța de judecată a admis cererea de ridicare a excepției și a sesizat, în acest sens, Curtea Constituțională, în vederea soluționării ei.

B. Legislația pertinentă

7. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.”

Articolul 22 Neretroactivitatea legii

„Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos. De asemenea, nu se va aplica nici o pedeapsă mai aspră decât cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

8. Prevederile relevante ale Codului penal, adoptat prin Legea nr. 985 din 18 aprilie 2019, sunt următoarele:

Articolul 330² Îmbogățirea ilicită

„(1) Deținerea de către o persoană cu funcție de răspundere sau de către o persoană publică, personal sau prin intermediul unor terți, a bunurilor în cazul în care valoarea acestora depășește substanțial mijloacele dobândite și s-a constatat, în baza probelor, că acestea nu aveau cum să fie obținute licit

se pedepsește cu amendă în mărime de la 6000 la 8000 unități convenționale sau cu închisoare de la 3 la 7 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 10 la 15 ani.

(2) Aceleași acțiuni săvârșite de o persoană cu funcție de demnitate publică

se pedepsesc cu amendă în mărime de la 8000 la 10000 unități convenționale sau cu închisoare de la 7 la 15 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 10 la 15 ani.”

Articolul 352¹ Falsul în declarații

„(1) Declarația necorespunzătoare adevărului, făcută unui organ competent în vederea producerii unor consecințe juridice, pentru sine sau pentru o terță persoană, atunci când, potrivit legii sau împrejurărilor, declarația servește pentru producerea acestor consecințe,

se pedepsește cu amendă în mărime de până la 950 unități convenționale sau cu închisoare de până la 1 an cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 5 ani.

(2) Includerea intenționată a unor date incomplete sau false, neincluderea intenționată a unor date în declarația de avere și interese personale

se pedepsesc cu amendă în mărime de la 400 la 600 unități convenționale sau cu închisoare de până la 1 an, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 5 ani.”

9. Prevederile relevante ale Legii nr. 133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și a intereselor personale sunt următoarele:

Articolul 2 Noțiuni

„În sensul prezentei legi, următoarele noțiuni se definesc astfel:

[...]

diferență substanțială – diferența ce depășește 20 de salarii medii lunare pe economie dintre averea dobândită și veniturile obținute de către subiectul declarării împreună cu membrii familiei, concubinul/concubina pe parcursul exercitării mandatelor sau a funcțiilor publice ori de demnitate publică în aceeași perioadă;

[...]”.

Articolul 5 Declarația de avere și interese personale

„(1) Declarația de avere și interese personale (denumită în continuare declarație) reprezintă un act personal și irevocabil al subiectului declarării, depus, pe proprie răspundere, sub formă de document electronic sau, după caz, în formă scrisă pe suport de hârtie.

(2) Subiecții declarării sunt obligați, în condițiile prezentei legi, să își declare averea și interesele personale în conformitate cu modelul prevăzut în anexa nr. 1 la prezenta lege.

(3) Declarația este un act public, cu excepția informațiilor prevăzute la art. 9 alin. (2) și (3), iar informațiile conținute în declarație nu pot fi utilizate în scopuri publicitare.

(4) Responsabilitatea pentru depunerea în termen a declarației, precum și pentru veridicitatea și deplinătatea informațiilor o poartă persoana care o depune.

[...]

(7) Cerința privind declararea averii și a intereselor personale se include în toate procedurile sau contractele ce reglementează angajarea, alegerea ori numirea într-o funcție publică.

[...]”.

Articolul 23

Răspunderea pentru încălcarea prevederilor prezentei legi

„(1) Încălcarea prevederilor prezentei legi atrage răspundere disciplinară, contravențională, civilă sau penală, după caz.

[...]”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

10. În argumentarea excepției de neconstituționalitate, autorul susține că textele „valoarea acestora depășește substanțial mijloacele dobândite” din articolul 330² și „inclusiunea intenționată a unor date incomplete sau false, neinclusiunea intenționată a unor date în declarația de avere și interese personale” din articolul 352¹ alin. (2) din Codul penal nu corespund exigențelor calității legii, impuse de articolul 23 din Constituție.

11. De asemenea, autorul excepției consideră că tragerea persoanei la răspundere penală înainte de efectuarea unui control de către inspectorul de integritate din cadrul Autorității Naționale de Integritate în conformitate cu procedura prevăzută de Legea nr. 132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate contravine prevederilor constituționale.

12. În opinia autorului excepției, dispozițiile contestate sunt contrare prevederilor articolelor 1, 22 și 23 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

13. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

14. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul penal, ține de competența Curții Constituționale.

15. Curtea constată că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de către dl Oleg Melniciuc, parte în dosarul nr. 1-874/2018, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani. Astfel, sesizarea este formulată de către subiectul căruia i s-a conferit acest drept, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

16. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie textele „valoarea acestora depășește substanțial mijloacele dobândite” din articolul 330² și „inclusiunea intenționată a unor date incomplete sau false, neinclusiunea intenționată a unor date în declarația de avere și interese personale” din articolul 352¹ alin. (2) din Codul penal. Potrivit autorului excepției de neconstituționalitate, prevederile contestate nu respectă exigențele previzibilității și clarității legii.

17. De asemenea, autorul excepției de neconstituționalitate îi solicită Curții să exercite controlul de constituționalitate al aplicării prevederilor articolelor 330² și 352¹ alin. (2) din Codul penal, cu referire la tragerea

persoanei la răspundere penală înainte de efectuarea unui control de către inspectorul de integritate în conformitate cu procedura prevăzută de Legea nr. 132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate.

18. Curtea menționează că, potrivit articolului 330² alineatul (2) din Codul penal, infracțiunea de „îmbogățire ilicită” constă în deținerea de către o persoană cu funcție de demnitate publică, personal sau prin intermediul unor terți, de bunuri în cazul în care valoarea acestora depășește substanțial mijloacele dobândite și s-a constatat, în baza probelor, că acestea nu aveau cum să fie obținute licit.

19. Curtea relevă că prevederile articolului 330² din Codul penal au mai constituit obiect al controlului de constituționalitate. Prin Hotărârea nr. 6 din 16 aprilie 2015 pentru controlul constituționalității unor prevederi din Codul penal și Codul de procedură penală (confiscarea extinsă și îmbogățirea ilicită) Curtea a recunoscut constituționale prevederile articolului 330² din Codul penal. Totodată, în § 91 al hotărârii respective, Curtea a subliniat că incriminarea faptelor în legile penale, stabilirea pedepsei pentru ele, precum și alte reglementări se întemeiază pe rațiuni de politică penală, iar legea penală constituie un ansamblu de reguli juridice, care urmează a fi formulate într-o manieră clară, concisă și precisă. De asemenea, Curtea a statuat că legiuitorul, prin prisma articolelor 60 alin.(1) și 72 alin. (3) lit. n) din Constituție, dispune de plenitudinea aprecierii situațiilor ce necesită a fi reglementate prin norme legale. Acest drept semnifică posibilitatea de a decide asupra oportunității la adoptarea actului legislativ reieșind din politica penală promovată în interesul general [§102].

20. Odată cu pronunțarea Hotărârii nr. 6 din 16 aprilie 2015, Curtea a trimis o Adresă către Parlament, în care a menționat necesitatea înlăturării de către legislativ a deficiențelor din definiția infracțiunii de „îmbogățire ilicită”, cuprinsă la articolul 330² din Codul penal, în vederea reglementării noțiunii de „valoare care depășește substanțial mijloacele dobândite”.

21. Pe 17 iunie 2016, Parlamentul a adoptat Legea nr. 133 privind declararea averii și a intereselor personale, scopul acestei legi fiind instituirea măsurilor de prevenire și de combatere a îmbogățirii nejustificate, a conflictelor de interese, a stărilor de incompatibilitate, precum și a încălcării regimului juridic al restricțiilor și limitărilor.

22. Curtea observă că în articolul 2 din Legea privind declararea averii și a intereselor personale este definită noțiunea de „diferență substanțială”. Astfel, „diferența substanțială” reprezintă o diferență care depășește 20 de salarii medii lunare pe economie între averea dobândită și veniturile obținute de către subiectul declarării împreună cu membrii familiei, concubinul/concubina pe parcursul exercitării mandatelor sau a funcțiilor publice ori de demnitate publică în aceeași perioadă.

23. În acest context, Curtea menționează că sintagma „*valoarea acestora depășește substanțial mijloacele dobândite*” cuprinsă la articolul 330² din Codul penal este clară și previzibilă și că sensul său poate fi înțeles de orice destinatar, pentru ca să-și poată adapta conduita la exigențele legii.

24. Prin urmare, Curtea menționează că, de vreme ce nu au intervenit elemente noi de natură să determine reconsiderarea jurisprudenței sale, atât soluția, cât și considerentele menționate în Hotărârea nr. 6 din 16 aprilie 2015 referitoare la articolul 330² alin. (1) din Codul penal sunt valabile și în prezenta cauză.

25. Autorul excepției de neconstituționalitate a pretins, de asemenea, că prevederile articolului 352¹ alin. (2) din Codul penal sunt vagi, nu corespund criteriilor de accesibilitate și previzibilitate a legii și, respectiv, contravin articolelor 1 alin. (3), 22 și 23 din Constituție, însă fără a prezenta în acest sens argumente.

26. Potrivit articolului 352¹ alin. (2) din Codul penal, constituie infracțiune includerea intenționată a unor date incomplete sau false, precum și neinclusiunea intenționată a unor date în declarația de avere și interese personale.

27. Aplicarea în cauza respectivă a dispozițiilor articolului 352¹ alin. (2) din Codul penal (introduse prin Legea 134 din 17 iunie 2016) impun determinarea sensului noțiunii „declarație de avere și interese personale” și a datelor ce se cuprind în ea, așa cum este stabilit în Legea nr.133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și a intereselor personale. Astfel, potrivit acestei din urmă legi, subiecții declarării sunt obligați să își declare averea și interesele personale, întocmind, în acest sens, un document oficial numit „declarație de avere și interese personale”, care reprezintă un act public, irevocabil, depus pe proprie răspundere. Mai mult, **cerința privind declararea averii și a intereselor personale se include în toate procedurile sau contractele ce reglementează angajarea, alegerea ori numirea într-o funcție publică** [articolul 5 alin. (7)]. Totodată, responsabilitatea pentru veridicitatea și deplinătatea informațiilor o poartă persoana care o depune [articolul 5 alin. (4)], iar încălcarea prevederilor acestei legi atrage răspundere disciplinară, contravențională, civilă sau, după caz, penală [articolul 23 alin. (1)].

28. Critica lipsei de claritate și previzibilitate a textului legal contestat nu poate fi reținută de Curte, deoarece condiția previzibilității este îndeplinită atunci când justițiabilul poate cunoaște, din chiar textul normei juridice pertinente, iar la nevoie cu ajutorul interpretării acesteia de către instanțe sau cu ajutorul unor juriști profesioniști, care sunt acțiunile și omisiunile ce-i pot angaja răspunderea penală și care este pedeapsa care îi poate fi aplicată, în cazul încălcării unei norme (*Seychell v. Malta*, 28 august 2018, § 41; DCC nr. 79 din 28 mai 2019, § 15; HCC nr. 24 din 17 octombrie 2019, § 112). Textul „inclusiunea intenționată a unor date incomplete sau false, neinclusiunea intenționată a unor date în declarația de avere și interese personale” este suficient de clar și nu comportă interpretări diferite.

29. În acest caz, semnificația textului contestat poate fi dedusă nu doar cu ajutorul consultanței juridice de specialitate, ci și din sensul obișnuit al acestuia (a se vedea *Moiseyev v. Rusia*, 9 octombrie 2008, § 241; *Berardi și Mularoni v. San Marino*, 10 ianuarie 2019, § 54). Respectiv, instanțele judecătorești pot stabili valențele textului „inclusiunea intenționată a unor date

incomplete sau false, neincluderea intenționată a unor date în declarația de avere și interese personale” doar în baza textului care îl specifică, adică prin aplicarea simplă a regulilor de interpretare lingvistică, pornind de la sensul uzual al termenului „falsul în declarații”.

30. Curtea amintește că prevederile articolului 23 din Constituție nu-i impun legislatorului obligația definirii tuturor termenilor folosiți în cuprinsul normelor de drept penal substanțial. În acest context, pornind de la principiul aplicabilității generale a legilor, Curtea reține că formularea acestora nu poate prezenta o precizie absolută. Una dintre tehnicile standard de reglementare constă în recurgerea mai curând la categorii generale, decât la liste exhaustive. Astfel, multe legi folosesc, prin forța lucrurilor, formule mai mult sau mai puțin vagi, a căror interpretare și aplicare depind de practică. Oricât de clar ar fi redactată o normă juridică, în orice sistem de drept, există un element inevitabil de interpretare judiciară, inclusiv într-o normă de drept penal (a se vedea *mutatis mutandis* DCC nr. 78 din 21 mai 2019, § 16; DCC nr. 130 din 2 decembrie 2019, §§ 17-18).

31. În sesizarea sa, autorul excepției îi mai solicită Curții să exercite controlul de constituționalitate asupra aplicării prevederilor articolelor 330² și 352¹ alin. (2) din Codul penal, și anume dacă este posibilă tragerea persoanei la răspundere penală în baza articolelor contestate, înainte de efectuarea unui control de către inspectorul de integritate în conformitate cu procedura prevăzută de Legea nr. 132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate.

32. În acest sens, Curtea reiterează că interpretarea și aplicarea dispozițiilor legale la situații concrete excede sferei controlului de constituționalitate și reprezintă o competență a instanțelor judecătorești (DCC nr. 91 din 19 septembrie 2019, § 19; DCC nr. 48 din 5 aprilie 2019, § 15; DCC nr. 135 din 15 noiembrie 2018, § 23; DCC nr. 130 din 2 decembrie 2019, § 22). Exclusiv instanța de judecată deține competența de a determina pertinenta, suficiența și legalitatea probelor administrate pentru a stabili dacă fapta reprobabilă a fost comisă, dacă aceasta întrunește elementele constitutive ale componenței de infracțiune, dacă persoana a acționat intenționat etc.

33. Prin urmare, în baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolului 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și a articolelor 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* excepția de neconstituționalitate a textelor „valoarea acestora depășește substanțial mijloacele dobândite” din articolul 330² și „includerea intenționată a unor date incomplete sau false, neincluderea intenționată a unor date în declarația de avere și interese

personale” din articolul 352¹ alin. (2) din Codul penal, ridicată de către dl Oleg Melniciuc, parte în dosarul nr. 1-874/2018, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Vladimir ȚURCAN

Chișinău, 5 decembrie 2019

DCC nr. 131

Dosarul nr. 158g/2019